

Emili Teixidor

Emili Teixidor (Roda de Ter, 1933) ha estat unànimement elogiat per la seva ambició literària, la potència lírica i la solidesa que conformen el seu univers narratiu: *Sic transit Glòria Swanson* (1979), *Retrat d'un assassí d'ocells* (1988), *El llibre de les mosques* (1999) i *Pa negre* (2004). El 1992 li va ser atorgada la Creu de Sant Jordi en reconeixement a la seva obra i a l'impuls del foment de la cultura.

Una novel·la amb missatge

Jordi Llavina

Novetat editorial d'una de les nostres vaques sagrades, d'un dels escriptors més interessants i amb més coses a dir del panorama català. Dit això, cal afegir-hi que *Laura Sants* no té, pel meu gust, ni la grandesa, ni l'estat de gràcia, ni la qualitat estilística –de cap de les maneres– d'alguns dels llibres anteriors de Teixidor. Principalment de *Retrat d'un assassí d'ocells* (que ara l'adormida editorial Proa reedita, gràcies a Déu, en tapa dura) i de *Pa negre*, el gran èxit editorial de l'escriptor de Roda de Ter.

Aquesta sembla una història escrita amb més urgència que aquelles altres que dic, tot i que té un encert que la converteix en una obra necessària: és, segurament, la novel·la més compromesa de Teixidor i és, segurament, una de les novel·les catalanes més compromeses dels últims anys. Ara miraré d'explicar-me.

Abans, però, quatre dades sobre l'embolic argumental (que no acaba de). El protagonista és un home d'uns quaranta anys, bisexual, que treballa a la televisió autonòmica (la teva, la nostra). Li encarreguen un dramàtic que miri de recuperar l'esperit de la novel·la més coneguda de Miquel Llor, *Laura a la ciutat dels sants*. Que és tant com dir que miri de recuperar l'esperit de les grans heroïnes romàntiques de finals del segle XIX, per espolsar-lo, per llevar-ne la pols: aquelles dones encotillades pel matrimoni, emmanillades per unes estructures familiars amb pudor de resclosit i sagristia, que només podien esclatar en la infidelitat (la Laura de Llor, però, ni així no va poder esclatar. Les ganes hi eren, però).

Per començar a entrar en matèria, el narrador protagonista es desplaça a Vic per prendre notes i vistes. I allà de seguida s'hi veu enredat de mala manera. L'alcalde resulta que és un personatge despòtic, que a la ciutat gairebé ningú no pot veure. Té una dona malalta de càncer –la pell i l'os– i una filla que, a causa d'un accident de cotxe, ha quedat molt impedida. Maquinador i filldeputa com és, el batlle ha enviat la filla i la dona a pocs quilòmetres de Vic. Podria de calés com està, ha obert una mena de centre de rehabilitació per a persones discapacitades que treballa experimentalment amb cavalls. Els ingressats poden millorar les seves capacitats malmeses gràcies al treball amb aquestes bèsties.

Hi ha algunes pàgines d'altura quan Teixidor ens descriu el centre amb els reclusos malalts. No et fa venir esgarrifances, com aquell Hailsham de la darrera novel·la d'Ishiguro, però poc se n'hi falta. Un dels personatges secundaris importants és un adolescent que es diu Marçal, que en una de les millors pàgines del llibre se'ns mostra amb l'esquena tota nafrada, fet un sant llàtzer. Un cavall, en un gest de compassió inimaginable en una persona del lloc, li llepa una vegada i una altra les ferides.

Tot això està molt bé.

Per tant, recapitem: en la complicació argumental, Teixidor fa coincidir la “podridura del poder” amb la “podridura de l'amor” –les paraules pertanyen al protagonista.

Pel que fa a la podridura del poder, un té la sensació d'haver llegit pàgines similars dotzenes de vegades abans. Periodistes vius, autèntics extorquidors; especuladors immobiliaris furibunds en la seva acció depredadora; espavilats que maten porcs dues vegades; i aquest batlle de casa bona de qui ja hem dit quatre coses. Aquí no hi ha cap novetat. La novel·la no aporta gaire res. No té mica de grapa, tampoc.

La gran aportació de *Laura Sants* consisteix, em sembla, en la descripció que fa dels usos amorosos, morals, dels últims vint anys ençà. “Els homes no han canviat gens, i les dones ja no són el mateix”. Producte d'això, una crisi aparatosa, que Teixidor aprofita molt bé per a la seva història. Les dones que s'han masculinitzat. La transformació radical de l'amor. La “promiscuïtat” que és “el pa de cada dia, derivada en part del descontrol de les emocions”.

Ergo: una Laura, avui dia, és impossible de trobar i de mostrar a la pantalla petita en els termes en què ho va fer Miquel Llor fa setanta-cinc anys. Constitueix “una relíquia del passat”. Fora que el mateix narrador s'atribueixi el paper de l'heroïna tràgica: “La Laura que em conduïa pels camins de la comarca eren les meves pròpies dèries?” El protagonista se sent una “sabata desaparellada”. Té por del compromís, navega sempre entre dues aigües. Participa de l'esperit romàntic més anorreador. No és una novel·la memorable, però hi ha saviesa, al darrere. Més saviesa moral, per entendre'ns, que no pas saviesa narrativa. La crítica general a la nostra societat: l'obsessió per la imatge, per conservar (o per restaurar) una aparença juvenil. I una altra cosa que cal destacar: la crítica del llenguatge. Canvien les relacions humanes i, doncs, es transformen les maneres de dir. Ara ningú no diu “festejar”, es perd la moda de l’“anell de compromís”; la “promesa” o “xicota” ja només es diuen d'una manera: “nòvia”. I, quan la nòvia ja viu amb tu, en diem la “parella”. Això Teixidor ho fa molt bé, perquè té nas i sap copsar la realitat lingüística –aquella realitat que, com més va, menys escriptors saben copsar–. Fins i tot ara la gent ja no es “realitza” en la seva feina (o sí, però ho diu altrament). Perquè ara tot és “cool” (o no).

Laura Sants es deixa llegir. No és *cool*, ni *amazing*. És un llibre correcte, amb moments d'intensitat i una mala llet ben dosificada. Una novel·la que cal llegir, però que en canvi no caldrà rellegir.